

Kiállítás Veszprémben – A nyomdászat eszközeiből

Albrecht Sándor

Helybéli nyugalmazott nyomdász szakember, Borisz József egykori kézi- és gépszedő, könyvkötő, magasnyomó gépmester, gép- és nyomdaipari technikus valamint nyomdatulajdonos gyűjteményéből nyílt kiállítás Veszprémben, a negyedszázados jubileumát ünneplő Március 15. úti könyvtárban.

Bánda László helytörténetíró, a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület elnöke nyitotta meg a gazdag, összefoglaló jellegű tárlatot. Hangoztatta, hogy a város két- és negyedszázados nyomdatörténete valójában kiváló személyiségek életművének kincsestára is! Az érdemes témához illő bő áttekintést adott a kezdetekről. A 13. századi veszprémi főiskola kódexkincseiről. A nagyvázsonyi, városlödi kódexiró szerzetesekről. Gutenberg 1440-es világformáló felfedezéséről, a mozgatható betűelemekkel lehetséges könyvnyomtatásról. A nyomdában vette kezdetét az emberiség művelődéstörténete! Jó fél évezred múltán világot átívelő röp- te lett a betűvetésnek.

Híven őrzi az emlékezet az áldásos szakma veszprémi meghonosítóinak a neveit: Streibig Józsefét, a gazdag szellemiségű Számmercsaladét, Jesztány Tott Jánosét, Pósa Endrét. A nagynevű, tudományt, tanítást, tájékoztatást és művelődést elősegítő elődökkel együtt említhetjük elhivatott irodalmi, könyvkiadói, újságírói munkásságukért korántsem teljességgel Haiszler György, Fábián József, Somogyi Gedeon, Pápay Sámuel, Kompolthy Tivadar, Györök György, Cholnoky Viktor, Eötvös Károly, Endródi Sándor, Óvári Ferenc, Iklódy-Szabó János nevét. Ők, mint a magyarság legjobbjai, ugyanazt akarták együtt nyomdászainkkal: erős, önálló Magyarországot.

Egy híján húsz nyomda dolgozott a városban 1945-ig. Majd több meghatározó üzem az 1949-es államosításig. Manapság a minőséget adó kisebb nyomdák mellett jegyezhetjük a

Veszprémi Nyomda Részvénytársaságot, a nemzetközi színvonalú Prospektus Nyomdát és a WAZ Média csoport Házgyári úti nagyüzemet. Velük Veszprém a dunántúli nyomdászat fellegvára.

Emlékidéző legendás ereklyék ma már a régi nyomdaeszközök. A halhatatlan betűk, amiket egykoron kézzel szedtek szép gondolatokat hordozó sorokba a régi mesterek. Ódon betűszekrény a hajdanvolt műhelysarokból. Számptalan kézi, géptermi eszköz. Klisék. Nyomóformák. Kézi tégelysajtó. Míves kiállítású könyvek. Saját tervezésű igényes nyomtatványok. Mindezekről és a szedés, a nyomás és a könyvkötés művészetéről. A nyomdában rendre megvalósuló összmunkáról. A munka- és szellemtörténet egy szépséges, mára eltűnt korszakáról. Ami ma a mind magasabbra törő tudományos-technikai fejlődésben folytatódik. Száz év múltán bizonyosan lesz majd utódaink számára ennek is romantikája.

Vallom, napjainknak szintén megvannak a kiemelkedő, nagy formátumú alkotói. A csuda dolgokra képesek köztünk járnak, s marandót hagynak maguk után. Vagy akik a minap még velünk voltak, a példaadó nyomdászok: Beke Péter, Krenhardt András, Kovács István, Pekár István, Danóczy Balázs, Gerbovits Károly,

Bódiss József, Nágel László, Bozsi Ferenc, Körmendi Sándor, Moravcsik József. Akik valamennyien a betűvetés és a könyvkötészet magas szintű hivatásában szolgáltak.

E magvas kiállítás nyitását követően Koncz Pál könyv- és papírrestaurátor tudományos elő-

adását is meghallgathattuk a nyomtatott könyvről.

Borisz József nyomdatörténeti anyaga megtekinthető október 29-éig, hétköznap, szerda kivételével 13–18 óra között, szerdán 9–12 és 13–17 óra között.

Könyvismertető

A TIPO-FOTO-GRÁFUS LENGYEL LAJOS (1904–1978) MUNKÁSSÁGA

Lengyel Lajos (1904–1978) a huszadik századi magyar fotó- és könyvművészet nemzetközi rangú, Kossuth- és Gutenberg-díjas egyénisége volt. Fiatal nyomdászként ismerkedett meg az avantgárd hazai vezéregyéniségével, Kassák Lajossal; *Munka* című folyóiratának szellemi köréhez kapcsolódva kezdett el hivatásszerűen fényképezni. A fotó ezt követően egész életén végigkísérte. Művészi pályája a harmincas évek elején kibontakozó szociofotó-mozgalommal vette kezdetét és a hatvanas évektől haláláig rendszeresen készített kísérleti darabokkal zárult. A két korszak közötti évtizedekben is mindvégig aktív – zömmel tipográfiai, könyvtervezői – alkotótevékenységet folytatott. Jó néhány emlékezetes reklámgrafika és számos bibliofil könyv, sikeres könyvsorozat tervezése fű-

ződik a nevéhez, amelyekben – a modern, a konstruktivista-elementáris tipográfia szellemében – a fénykép szintén jelentős szerephez jut. Közben húsz éven át igazgatóként irányította a Kossuth Nyomda munkáját, e minőségében nagy szerepe volt a magyar nyomdaipar korszerűsítésében.

A Magyar Fotográfiai Múzeum gondozásában *A magyar fotográfia történetéből* című könyvsorozat 49. köteteként megjelent mű ezt a sokoldalú és nagyszabású életművet mutatja be Vadas József tanulmánya, Lengyel Lajos műveinek színes reprodukciói, dokumentumok és a munkáit tételesen számba vevő oeuve-katalógus segítségével.

Vadas József tanulmánya által Lengyel Lajost, aki meghatározó, életében is elismert, maradandó alkotó személyisége volt iparágunknak, az útkereső, kísérletező, az új technológiai vívmányok lehetőségeit felismerő és kihasználó művész oldaláról is megismerhetjük.

A kötetet Lengyel János tervezte, a reprodukciókat Szelényi Károly készítette, a tördelést Wilhelem Zsolt végezte, a nyomdai kivitelezés pedig a Gyömai Kner Nyomda Zrt. munkája.

A könyv 500 példányban jelent meg a Nemzeti Kulturális Alap Fotóművészeti Kollégiuma és a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület támogatásával.

Korlátozott számban megvásárolható a PNYME titkárságán, 5000 Ft-os bruttó áron.

A Magyar Fotográfiai Múzeum kiállítását, amelyhez a mű megjelenése kötődik, Kecskeméten tekinthetjük meg.

A kiállítás elsősorban a fotós Lengyel Lajos munkásságát mutatja be. Mintegy nyolcvan alkotását láthatjuk: híres fotómontázsait, illetve az életmű valamennyi fontos témáját és fényképzési műfaját képviselő felvételeit, amelyek között többségben vannak a művész által készített nagyítások, a törekvéseit leghitelesebben közvetítő vintage-ok. Ezenkívül az általa tervezett könyvek és reklámgrafikák közül is láthatunk néhányat.

